

Osiągnięcia naukowe, kliniczne i organizacyjne Kliniki Chirurgii Ręki Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu¹

Scientific, clinical and organizational achievements
of the Department of Hand Surgery of the Poznan University
of Medical Sciences

Piotr Czarnecki²

ORCID 0000-0002-2890-8139

Marta Ślęzak²

Poznań

Streszczenie: Artykuł dokumentuje osiągnięcia naukowe, kliniczne i organizacyjne Kliniki Chirurgii Ręki (obecnie Klinika Traumatologii, Ortopedii i Chirurgii Ręki) Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. Dostarcza wiedzy o pracach doktorskich i habilitacyjnych, profesurach, grantach naukowych i głównych kierunkach badawczych jej pracowników, a także uczestnictwie Kliniki w międzynarodowym ruchu naukowym chirurgów ręki i szkoleniach. Artykuł ma wartość źródłową.

Abstract: The article documents the scientific, clinical and organizational achievements of the Department of Hand Surgery (now the Department of Traumatology, Orthopedics and Hand Surgery) of the Poznan University of Medical Sciences. It provides knowledge about doctoral and postdoctoral theses, professorships, research grants and the main research directions of its employees, as well as the participation of the Clinic in the international scientific movement of hand surgeons and trainings. The article has a source value.

Słowa kluczowe: polska chirurgia ręki, historia ortopedii

Keywords: Polish hand surgery, history of orthopedics

Wprowadzenie

Od momentu powstania Klinika prowadziła równolegle działalność leczniczą, dydaktyczną, organizacyjną oraz naukową. Pierwsza, nierozzerwalnie związana

¹ Prawa autorskie do zdjęć zamieszczonych w artykule posiada Katedra i Klinika Traumatologii, Ortopedii i Chirurgii Ręki Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu.

² Klinika Traumatologii, Ortopedii i Chirurgii Ręki Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu.

z potrzebą pomocy pacjentom, obejmowała zarówno znane już i stosowane techniki operacyjne, jak również, a może przede wszystkim, wprowadzanie nowoczesnych metod leczenia.

Dzielenie się doświadczeniami i wiedzą to kolejne zadanie, które stanęło przed nowo powstałą Kliniką. W ten kierunek wpisuje się zarówno bieżąca praca dydaktyczna (studenci, lekarze w trakcie specjalizacji oraz specjaliści doskonalący się w chirurgii kończyny górnej) jak również organizowanie konferencji naukowych na szczeblu krajowym, europejskim, a nawet światowym.

Ostatnim z filarów Kliniki jest nauka. Od początku prowadzone były badania naukowe dotyczące chirurgii ścięgien, mikrochirurgii (a zwłaszcza nerwów), wad wrodzonych. W kolejnych latach wraz ze zmieniającą się strukturą pacjentów oraz rozwojem artroskopii i endoprotezoplastyki, zainteresowania zaczęły zmierzać również w tych kierunkach, powstawały projekty wykorzystujące narzędzia do badań biomechanicznych czy propriocepcji³.

Osiągnięcia naukowe

W czasie 50-letniej działalności Kliniki Chirurgii Ręki 5 osób uzyskało tytuł profesora, stopień naukowy doktora habilitowanego nadano 5 pracownikom, a stopień doktora nauk medycznych uzyskały 33 osoby. W każdym roku akademickim w Klinice powstają prace licencjackie i magisterskie na kierunku fizjoterapia Wydziału Nauk o Zdrowiu. Tematyka prac dotyczy oceny biomechanicznej oraz funkcjonalnej pacjentów zarówno po leczeniu operacyjnym, jak i nieoperacyjnym schorzeń kończyny górnej.

Prace doktorskie

Spis prac doktorskich powstałych w Klinice Chirurgii Ręki AM/UMiKM w Poznaniu

1974

Aleksandra Jurczyk

Promotor: Hieronim Strzyżewski.

Tytuł: Badania nad restytucją czynności nerwu pośrodkowego po jego zespoleniu w zastarzałych uszkodzeniach typu neurotmesis w obrębie przedramienia.

Władysław Manikowski

Promotor: Hieronim Strzyżewski.

Tytuł: Zaburzenia ukrwienia ręki i czynności jej nerwów u chorych z przykurczem Dupuytren'a.

³ A. Nowakowski, P. Daroszewski, Ortopedyczno-Rehabilitacyjny Szpital Kliniczny im. Wiktora Deği Uniwersytetu Medycznego w panoramie historycznej Poznania (1868-2018), Poznań 2019.

Maciej Jaruga

Promotor: Zbigniew Drozdowski (AWF Poznań)

Tytuł: Morfologiczne i sprawnościowe kryteria selekcji w sporcie łuczniczym.

1980

Andrzej Kiciński

Promotor: Hieronim Strzyżewski.

Tytuł: Analiza sprawności chwytnej rąk w reumatoidalnym zapaleniu stawów po leczeniu ulnaryzacji palców metodami operacyjnymi.

1985

Maria Siemionow

Promotor: Alfons Senger

Tytuł: Ocena przydatności różnych technik mikrochirurgicznego łączenia tętnic o średnicy mniejszej niż 1 mm.

1990

Leszek Romanowski

Promotor: Władysław Manikowski.

Tytuł: Wpływ ułożenia i ukrwienia wolnego autogennego przeszczepu nerwu kulszowego szczura na szybkość regeneracji.

1993

Dariusz Walusiak (I miejsce PTOiTr)

Promotor: Władysław Manikowski

Tytuł oryginału: Powrót czynności nerwu pośrodkowego po operacyjnym leczeniu zespołu nadgarstka.

1995

Paweł H. Surdział

Promotor: Władysław Manikowski

Tytuł oryginału: Wpływ napięcia i izolacji na przeżywalność płatów tkankowych.

1996

Henryk Zdun

Promotor: Władysław Manikowski

Tytuł oryginału: Czynność stawu łokciowego po złamaniach głowy i szyjki kości promieniowej u dorosłych w zależności od sposobu leczenia.

1999

Lubiatowski Przemysław (I miejsce PTOiTr)

Promotor: Władysław Manikowski

Tytuł oryginału: Wartość przeszczepów chrząstki stawowej, okostnej i szpiku kostnego w doświadczalnej rekonstrukcji chrząstki stawowej.

2001

Przemysław Nawrot

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Czynność nerwu łokciowego po operacyjnym leczeniu zespołu rowka nerwu łokciowego.

Robert Spławski

Promotor: Władysław Manikowski

Tytuł oryginału: Wpływ obszycia zespolenia ścięgna piętowego u królika na wytrzymałość mechaniczną i czas gojenia.

2005

Wojciech Manikowski

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Powrót funkcji ręki po jej wielotkankowych uszkodzeniach.

2006

Agnieszka Protasewicz

Promotor: Władysław Manikowski

Tytuł oryginału: Funkcja chwytna ręki po policyzacji palca promieniowego we wrodzonej hypoplazji kości promieniowej.

Leszek Kaczmarek

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Zastosowanie nieunaczynionego przeszczepu paliczków stopy w leczeniu wrodzonego braku i niedorozwoju palców ręki.

Maciej Bręborowicz

Promotor: Andrzej Bręborowicz

Tytuł: Biozgodność sacharozy żelaza w warunkach dializy otrzewnowej.

2007

Joanna Maria Wiese

Promotor: Władysław Manikowski

Tytuł oryginału: Jakość życia pacjentów po wielotkankowych urazach kończyn górnych.

2008

Piotr Czarnecki (I miejsce PTOiTr)

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Regeneracja nerwu strzałkowego szczura po zespoleniu koniec do boku.

2010

Zuzanna Bartkowiak

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Zastosowanie wybranych metod fizjoterapeutycznych w usprawnianiu pacjentów z zespołem kanału nadgarstka.

Piotr Ogrodowicz

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Wpływ jednostronnej, pourazowej, nawrotowej, przedniej niestabilności stawu ramiennego na zaburzenie propriocepcji dynamicznej, wyrażonej jako błąd czynnego odtworzenia pozycji stawu ramiennego w przestrzeni.

Mirosław Falis

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Ocena funkcji barku po leczeniu operacyjnym złamań bliższego końca kości ramiennej przy użyciu gwoźdźcia śródszpikowego Targon Ph.

2012

Marcin Redman

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Ocena wydłużania kości łokciowej na drodze osteogenezy dystrakcyjnej we wrodzonym braku kości promieniowej.

Szymon Kujawiak

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Porównanie wyników operacyjnego i zachowawczego leczenia pełnego zwichnięcia stawu barkowo-obończykowego.

2013

Mariusz Kurpiak

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Wykrywanie rozwojowej dysplazji stawów biodrowych u noworodków i niemowląt na terenie Kalisza i powiatu kaliskiego w wybranym okresie.

2014

Izabela Olczak

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Wpływ aplikacji Kinesiology Taping na czucie pozycji stawu u pacjentów z niestabilnością stawu ramiennego.

2015

Ewa Bręborowicz

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Wybrane parametry biomechaniczne stawu ramiennego chorych leczonych operacyjnie z powodu jego niestabilności.

Adam Zaręba

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Ocena zmian parametrów radiologicznych w okresie gojenia złamania dalszego końca kości promieniowej u osób po 60. roku życia.

Wiesław Wiśniewski

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Wpływ sposobu zespolenia złamania dalszego końca kości promieniowej na jakość życia chorego.

Marta Jokiel

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Ocena biomechaniczna i kliniczna czynności mięśni przedramienia u chorych z łokciem tenisisty na podstawie wybranych parametrów.

2016

Joanna Wałęcka

Promotor: Przemysław Lubiowski

Tytuł oryginału: Ocena propriocepcji barku po odwróconej endoprotezoplastyce stawu ramiennego.

Kacper Judka

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Funkcja ręki po artroskopowym leczeniu uszkodzeń kompleksu chrząstki trójkątnej.

Piotr Krzysztof Kacmarek

Promotor: Przemysław Lubiowski

Tytuł oryginału: Wpływ wybranych czynników na propriocepcję barku u zawodników piłki ręcznej.

2017

Lucyna Krzyżańska

Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Wpływ zmiennego pola magnetycznego na funkcję ręki u pacjentów po złamaniu dalszego końca kości promieniowej.

2021

Tomasz Dolata

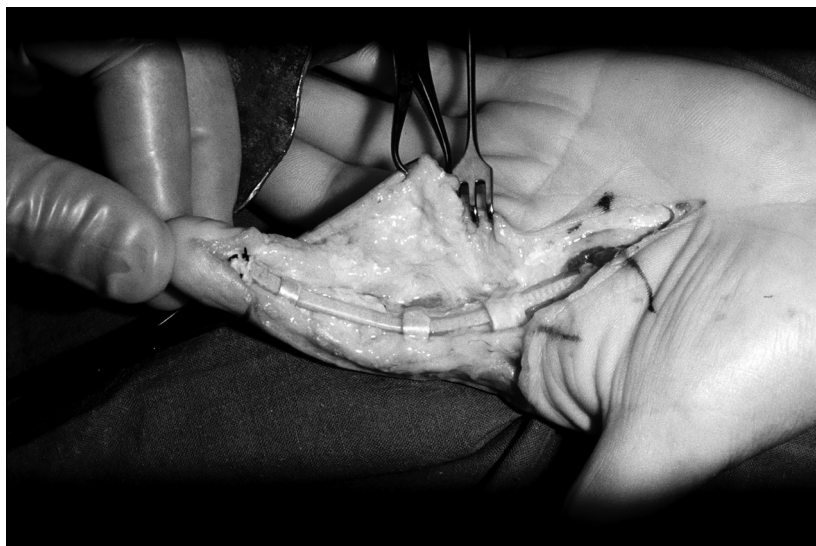
Promotor: Leszek Romanowski

Tytuł: Prospektywne, randomizowane badanie porównujące skuteczność techniki przecięcia więzadła poprzecznego nadgarstka pod kontrolą endoskopu z techniką przecięcia więzadła poprzecznego nadgarstka pod kontrolą ultrasonografu.

Habilitacje

Hieronim Strzyżewski

Tytuł: Badania nad kształtowaniem się tkanki ścięgnopodobnej w otoczeniu sztucznego ścięgna pod wpływem działania mięśnia. Przydatność sztucznych ścięgien w chirurgii narządu ruchu. 1972 (Ryc. 1).

Ryc. 1 Aplikacja kliniczna autorskiej protezy ścięgna z układem troczków prof. Hieronima Strzyżewskiego

Władysław Manikowski

Tytuł: Badania wartości operacyjnej rekonstrukcji zastarzałych uszkodzeń ścięgien zginaczy palców ręki przy zastosowaniu wolnego, autogenego przeszczepu ścięgna. 1987

Maria Siemionow

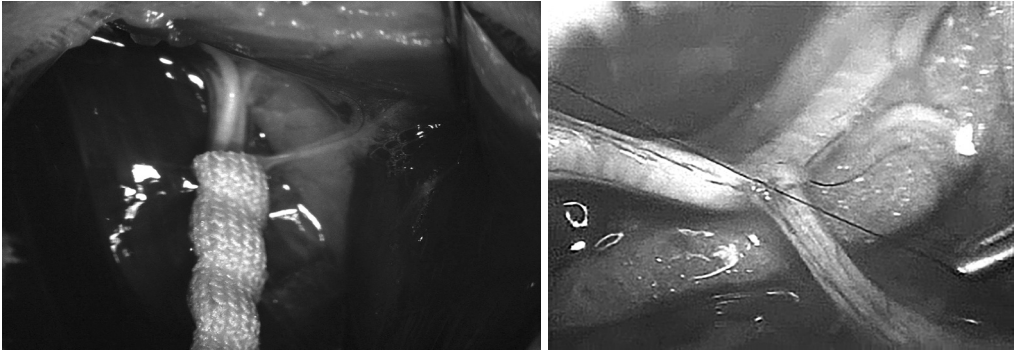
Tytuł: Hemodynamika mikrokrazenia wolnego płata mięśniowego w badaniu doświadczalnym in vivo. 1989

Leszek Romanowski

Tytuł oryginału: Badania skuteczności rekonstrukcji nerwów z zastosowaniem technik mikrochirurgicznych. 1997

Przemysław Lubiowski

Tytuł oryginału: Wpływ wybranych czynników na wynik leczenia operacyjnego uszkodzeń pierścienia rotatorów – badanie kliniczne i doświadczalne. 2011

Ryc. 2 i 3. Badania nad możliwościami rekonstrukcji nerwów: neurotubą (prof. Leszek Romanowski) oraz szwem koniec do boku (dr Piotr Czarnecki)

Profesury

prof. dr hab. Hieronim Strzyżewski
 prof. dr hab. Władysław Manikowski
 prof. dr hab. Leszek Romanowski
 prof. dr hab. Maria Siemionow
 prof. dr hab. Przemysław Lubiawski

Granty naukowe

Doświadczalne badania naukowe – grant Polskiej Akademii Nauk (1978-1985):

- zespolenia małych naczyń krwionośnych
- zespolenia nerwów
- badania czynności chwytnej ręki

Główne kierunki badań

Pracownicy Kliniki są autorami licznych prac publikowanych w recenzowanych czasopismach oraz prezentowanych i nagradzanych na polskich oraz międzynarodowych kongresach naukowych. Głównymi kierunkami badań są leczenie uszkodzeń ścięgien oraz nerwów (Ryc. 2-3), wady wrodzone, ocena biomechaniczna i propriocepcja barku, badania pacjentów z wiotkością stawową⁴.

Działalność dydaktyczna

W ramach działalności dydaktycznej pracownicy Kliniki prowadzą zajęcia dla studentów Wydziału Lekarskiego (nauczanie w języku polskim i angielskim) i Wydziału

⁴ Dokumenty przechowywane w Klinice Traumatologii, Ortopedii i Chirurgii Ręki UMiKM.

Nauk o Zdrowiu, kierunek fizjoterapia, Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego. Studenci odbywają zajęcia z przedmiotów „Ortopedia” i „Kliniczne podstawy i fizjoterapia w rehabilitacji kończyny górnej” oraz obowiązkowe praktyki i staże. Również lekarze w trakcie specjalizacji z ortopedii i traumatologii narządu ruchu odbywają tu staże kierunkowe w zakresie Chirurgii Kończyny Górnej.

Przy Klinice działają studenckie koła naukowe Studenckiego Towarzystwa Naukowego UMP SKN „Chirurgii Ręki” i SKN „Fizjoterapii Kończyny Górnej” oraz przy Pracowni Traumatologii i Biomechaniki Sportu SKN „Traumatologii Sportowej”. Działalność kół jest bardzo prężna, co ma przełożenie na powstawanie licznych nagradzanych prac naukowych, które są prezentowane na zjazdach i konferencjach naukowych.

Przez 50 lat swojej działalności w Klinice zostało wyszkolone szerokie grono specjalistów z ortopedii i traumatologii narządu ruchu, których spis wraz z notami biograficznymi został zamieszczony w innym artykule związanym z Jubileuszem.

W Klinice prowadzone jest również szkolenie specjalizacyjne z fizjoterapii dla fizjoterapeutów. Dotychczas tytuł specjalisty w tej dziedzinie uzyskało około 30 osób.

Klinika prowadzi współpracę międzynarodową umożliwiając lekarzom i fizjoterapeutom odbywanie staży z zakresu ortopedii, traumatologii i chirurgii ręki. Do teraz Klinika gościła lekarzy z Ukrainy, Rosji, Białorusi oraz fizjoterapeutów i pielęgniarki z Papui Nowej Gwinei.

W 2011 roku zespół w składzie: prof. Leszek Romanowski, dr Jan Długosz i dr Ewa Bręborowicz z Kliniki Chirurgii Ręki oraz dr Klaudiusz Kosowski, instrumentariuszka Małgorzata Wiśniewska i dr Wiesław Wiśniewski wyjechał na misję medyczną do Papui Nowej Gwinei celem nawiązania kontaktów z tamtejszym Uniwersytetem oraz przeszkolenie zespołu lekarskiego, pielęgniarskiego i fizjoterapeutycznego w zakresie leczenia schorzeń kończyny górnej. Owocem wyjazdu jest umowa o współpracy, której rezultatem była wizyta pracowników papuaskiego Uniwersytetu w naszej Klinice.

Ponadto lekarze pracujący w Klinice Chirurgii Ręki szkolą się, odbywając staże w ramach „Travelling Fellowship” oraz staże stacjonarne w ośrodkach na całym świecie, m.in. w Stanach Zjednoczonych (Mayo Clinic, Rochester; University of Illinois at Chicago, Chicago; Hospital for Special Surgery, New York; University of Michigan, Ann Arbor; Stanford University, Stanford), Wielkiej Brytanii (Reading Shoulder Unit, Reading), Francji (Institut de la Main, Paris; Hôpital Pasteur, Centre Hospitalier Universitaire de Nice, Nice), Niemczech (Universitätsklinikum Carl Gustav Carus, Dresden; Charité – Universitätsmedizin Berlin, Berlin).

Osiągnięcia organizacyjne

Przy Klinice utworzono dwie pracownie: Pracownię Mikrochirurgii i Badań Funkcjonalnych Narządu Ruchu oraz w 2018 roku Pracownię Traumatologii i Biomechaniki Sportu. W obu pracowniach są stworzone warunki dla osób szkolących się do poszerzania wiedzy i umiejętności z zakresu oceny funkcjonalnej, biomechanicznej i klinicznej kończyny górnej oraz mikrochirurgii, szycia ścięgien, nerwów i naczyń na modelach zwierzęcych.

Ryc. 4. Spotkanie założycielskie Sekcji Chirurgii Ręki PTOiTr, Poznań 1965 r. Na zdjęciu, od lewej: Ryszard Kocięba, Hieronim Strzyżewski, Wojciech Woźny, NN, Władysław Manikowski, Aleksandra Jurczyk, Alfons Senger, Danuta Konieczna, NN, Henryk Kuś, Andrzej Seyfried, Sylwester Jakubowski

Lekarze i fizjoterapeuci pracujący w Klinice są członkami wielu towarzystw naukowych polskich i międzynarodowych. Pełnili lub nadal pełnią funkcje we władzach towarzystw. Dzięki swojej aktywności byli częścią organów założycielskich: Sekcji Chirurgii Ręki PTOiTr (Fot. 5), Polskiego Towarzystwa Chirurgii Ręki (prof. W. Manikowski, prof. L. Romanowski), Sekcji Chirurgii Barku i Łokcia PTOiTr, Polskiego Towarzystwa Barku i Łokcia (prof. P. Lubiatowski), Polskiego Towarzystwa Terapii Ręki (dr n. med. E. Bręborowicz, dr n. med. M. Jokieli), Polskiego Towarzystwa Mikrochirurgii Rekonstrukcyjnej (prof. L. Romanowski, dr n. med. M. Bręborowicz).

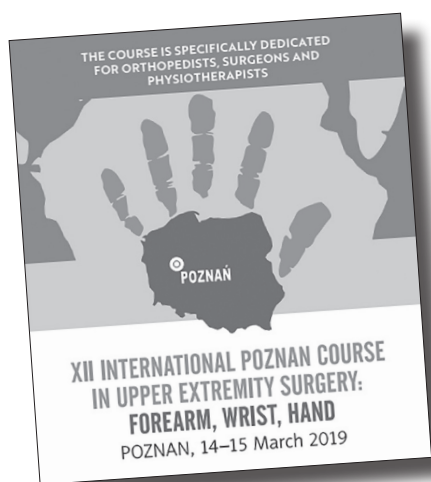
Najważniejsze towarzystwa do których należą pracownicy Kliniki:

- PTOiTr (Polskie Towarzystwo Ortopedyczne i Traumatologiczne),
- PTChR (Polskie Towarzystwo Chirurgii Ręki),
- PTBŁ (Polskie Towarzystwo Barku i Łokcia),
- SECEC (Europejskie Towarzystwo Chirurgii Barku i Łokcia),
- EFORT (Europejska Federacja Narodowych Towarzystw Ortopedycznych i Traumatologicznych),
- FESSH (Federacja Europejskich Towarzystw Chirurgii Ręki).

Konferencje

Międzynarodowy Poznański Kurs Chirurgii Kończyny Górnej

Międzynarodowy Poznański Kurs Chirurgii Kończyny Górnej (International Poznan Course for Upper Extremity Surgery) – nazwa stosowana od 2015 roku – to coroczne wydarzenie organizowane przez Klinikę. Początki sięgają 2002 roku, kiedy to zorganizowane zostało pierwsze wydarzenie nazywane „Artroskopia barku” (6-7 listopada 2002 r.), kolejne w 2004 r., a później cyklicznie co roku (w 2007 r. o nazwie: International Course in Shoulder, Elbow and Wrist Surgery).

Ryc. 5. Plakat XII Międzynarodowego Poznańskiego Kursu Chirurgii Kończyny Górnej

Ryc. 6. Organizatorzy XII Międzynarodowego Poznańskiego Kursu Chirurgii Kończyny Górnej wraz z gościem z Hongkongu – dr PC Ho

Wszystko rozpoczęło się od potrzeby szkolenia lekarzy w nowoczesnych technikach, zwłaszcza artroskopii barku, początkowo na fantomach i modelach zwierzęcych. Później kurs zyskał rozbudowaną warstwę teoretyczną, zapraszani byli goście zagraniczni, dołączono wykłady obejmujące chirurgię ręki. Wielokrotnie były to spotkania połączone z sympozjum Sekcji Barku i Łokcia oraz Sekcji Chirurgii Ręki PTOiTr i zawierały też część naukową – sesję plakatową.

Od początku wykłady odbywały się w języku angielskim i były tłumaczone simultanicznie na język polski (również przez lekarzy kliniki – dr Agnieszkę Protasewicz, dr Piotra Ogrodowicza i dr Piotra Czarneckiego), a ponieważ część uczestników to lekarze z wschodniej granicy (Białoruś i Ukraina) – zdarzały się dodatkowo tłumaczenia ułatwiające komunikację w języku rosyjskim.

W ostatnich latach (oprócz 2020 r., z powodu pandemii), kurs odbywał się co roku. Była to na zmianę edycja dotycząca barku i łokcia (organizator prof. Przemysław

Lubiatowski) oraz ręki (organizator dr Piotr Czarnecki), liczba uczestników przekraczała 400 osób, a liczba wykładowców (zagranicznych i polskich) oscylowała wokół 30 osób (Ryc. 6).

FESSH 2009

Jako pełnoprawny członek Federacji Europejskiej Towarzystw Chirurgii Ręki, PTChR mogło ubiegać się o możliwość organizacji corocznego Kongresu FESSH. Po kilkuletnich staraniach i wygraniu konkursu, zespół Kliniki pod kierownictwem prof. Leszka Romanowskiego rozpoczął przygotowania, reklamowanie i prace nad programem naukowym oraz socjalnym. Kierownikiem komitetu naukowego był prof. Alain Gilbert z Paryża, tematem kursu instruktażowego "10 »simple« procedures in hand surgery". Kongres zgromadził 1400 osób z około 40 krajów, odbywał się w centrum kongresowym Międzynarodowych Targów Poznańskich. Był to ogromny sukces Kliniki i polskiej chirurgii ręki, który otworzył drzwi na świat dla lekarzy zajmujących się tą tematyką, umożliwiając partnerską dyskusję, możliwości szkoleń i wyjazdów oraz dając ogólnoswiatową rozpoznawalność naszej Kliniki i całego polskiego środowiska (Ryc. 7 i 8).

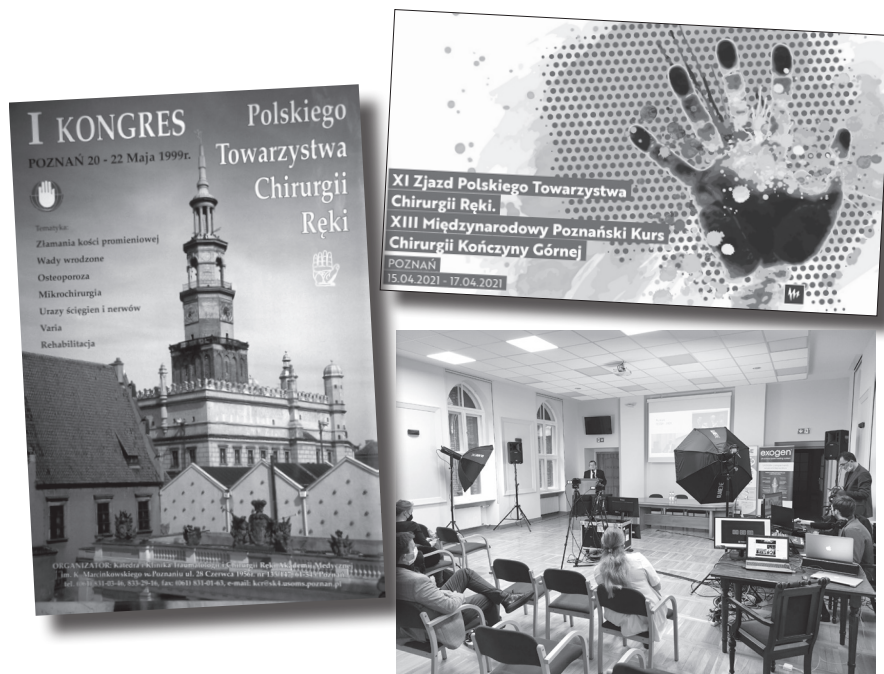
Ryc. 7. Plakat reklamujący FESSH 2009 w Poznaniu

Ryc. 8. Zdjęcie organizatorów FESSH 2009 – pracowników Kliniki

EFORT Convention for Eastern Europe

Jedną z misji Kliniki, której pomysłodawcą był prof. Leszek Romanowski, było budowanie mostu pomiędzy wschodem i zachodem, który umożliwiłby kolegom i koleżankom zza wschodniej granicy dostęp do zachodniej, nowoczesnej medycyny.

Ryc. 9-11. Plakaty pierwszego (1996) i ostatnio zorganizowanego hybrydowego Kongresu PTChR (2021) oraz zdjęcie uczestników

Wielokrotnie bariera odległości, języka, finansów i kulturowa jest wciąż zbyt duża, żeby skorzystać z wiedzy, która najczęściej jest przedstawiana i publikowana w języku angielskim. EFORT również dostrzegł taką potrzebę i zapewnił wsparcie merytoryczne dwóch zjazdów (3-5 listopada 2016 r. i 6-8 grudnia 2018 r.), które odbyły się w Poznaniu i objęły tematyką większość zagadnień z ortopedii. Wykładowcami byli topowi ortopedzi głównie z krajów Europy zachodniej, ale również wschodu, często członkowie zarządów lub prezesi odpowiednich towarzystw naukowych, co sprzyjało również dyskusjom o dalszej współpracy, wymianie rezydentów i wspieraniu edukacji na wschodzie Europy. Opłaty zjazdowe były niskie (150 Euro), frekwencja dopisała na poziomie 600 uczestników.

Zjazdy Polskiego Towarzystwa Chirurgii Ręki

Klinika była organizatorem sympozjów Sekcji Chirurgii Ręki PTOiTr oraz Zjazdów PTChR, w tym pierwszego oraz ostatniego (Ryc. 9-11)⁵.

⁵ Dokumenty przechowywane...; A. Gilbert, L. Romanowski, P. Czarnecki, "10 »simple« procedures in hand surgery: FESSH 2009: XIVth Congress of the Federation of European Societies for Surgery of the Hand : instructional course book", Poznań 2009; Polskie Towarzystwo Chirurgii Ręki. Historia, <https://www.ptchr.pl/Historia-PTChR.html>, dostęp: 15.10.2021.

SECEC 2021

Kongres Europejskiego Towarzystwa Barku i Łokcia odbył się 15-18 września 2021 roku dzięki staraniom prof. Przemysława Lubiawskiego. Było to pierwsze wydarzenie europejskie takiego formatu od początku pandemii, również wyjątkowe w polskim świecie ortopedycznym. Ubieganie się o organizację tego prestiżowego wydarzenia trwało kilka lat. Kongres był bardzo udany, zgromadził 500 chirurgów barku i łokcia z całego świata, około 150 osób dodatkowo oglądało obrady online. Wykłady, typowo dla tych spotkań, stały na bardzo wysokim poziomie. Dodatkowo wydarzenie było poprzedzone III Zjazdem Polskiego Towarzystwa Barku i Łokcia i Sekcji PTOiTr.

Kursy kadawerowe

Jako odpowiedź na duże zapotrzebowanie co do szkoleń kadawerowych oraz bardzo niską dostępność tego typu kursów w Polsce, Klinika od 2011 roku organizuje regularnie kursy takiego rodzaju. Zwykle odbywały się one w terminie związanym z Poznańskim Kursem Chirurgii Kończyny Górnej. Początkowo zlokalizowane były w Collegium Anatomicum Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. Wiązało się to z bardzo dużym wyzwaniem logistycznym – preparaty na szkolenie nie są dostępne w Polsce i muszą być wciąż sprowadzane ze Stanów Zjednoczonych. Jest to jedynie możliwe po spełnieniu rygorystycznych warunków wykorzystania i zutilizowania tego typu preparatów. Podczas pierwszych kursów (28 i 31 marca 2011 r.), z powodu dużego obciążenia sprzętem, w tym rentgenowskim, a biorąc pod uwagę starą infrastrukturę w Zakładzie Anatomii Prawidłowej, występowały problemy natury technicznej, dokładniej – elektrycznej, z zasilaniem. Dodatkowo podczas szkoleń artro-

Ryc. 12-13. Kursy kadawerowe organizowane przez Klinikę w 2011 i 2019 r.

skopowych, również wyzwaniem było zasilenie kolumn w odpowiednią ilość wody. Wszystkie te problemy były sprawnie pokonywane przez zespół z Kliniki, w tym głównie przez dra Jana Długosza.

W późniejszych latach, po powstaniu komercyjnego PoznanLab – specjalistycznego centrum edukacji kadawerowej, kursy przeniosły się w to miejsce i odbywają się tam regularnie w wyjątkowo nowoczesnych warunkach.

Głównymi tematami kursów są artroskopia barku, złamania w obrębie ręki, zaopatrywanie innych urazów i leczenie rekonstrukcyjne rozmaitych schorzeń ręki. Zwykle w kursach bierze udział około 20-24 osób z całej Polski, a ich założeniem jest bezpośrednia praca z instruktorem i maksymalne wykorzystanie czasu na ćwiczenia (Ryc. 12-13).

Kursy specjalizacyjne

Klinika prowadzi również kursy wymagane programem specjalizacji z ortopedii i traumatologii narządu ruchu: „Chirurgia ręki i chirurgia rekonstrukcyjna”, „Reumoortopedia”, „Podstawy transplantologii narządów i tkanek, mikrochirurgii i chirurgii naczyniowej” oraz bierze udział w wykładach w obrębie kursu atestacyjnego. W okresie pandemii kursy prowadzone są w sposób online, ale już kilka lat wcześniej kurs reumoortopedii został w całości przygotowany i zarejestrowany cyfrowo.

Osiągnięcia kliniczne

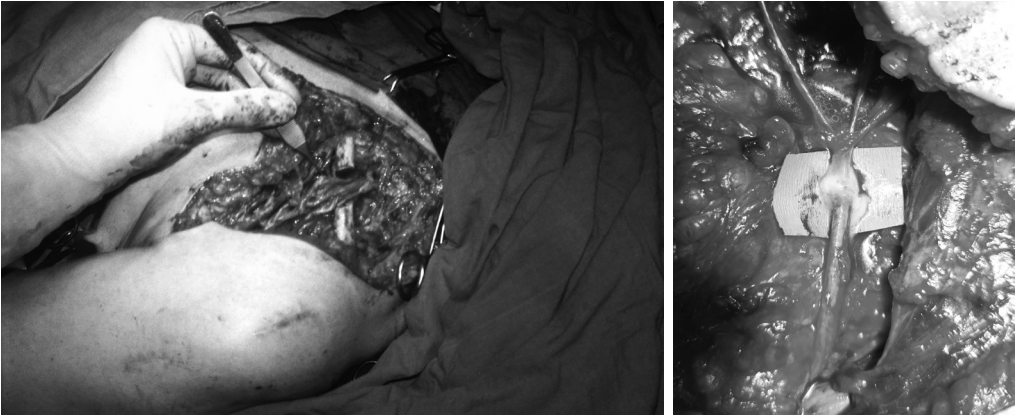
Osiągnięcia kliniczne są ściśle skorelowane z prowadzonymi od lat badaniami naukowymi. Dotyczą wprowadzania nowych technik operacyjnych jak również procedur postępowania w następujących problemach:

- uszkodzenia ścięgien zginaczy

Jest to temat wiodący w początkowym okresie działalności Kliniki, pierwsze prace prowadzone były już przez założyciela, prof. Hieronima Strzyżewskiego, który opatentował protezę dakronową ścięgna wraz z układem troczków (Ryc. 1.). Kontynuacja to ocena wyników rekonstrukcji dwuetapowej prowadzona przez prof. Władysława Manikowskiego. Tematy te były później kontynuowane przez pracowników Kliniki jak również studentów koła naukowego.

- chirurgia nerwów

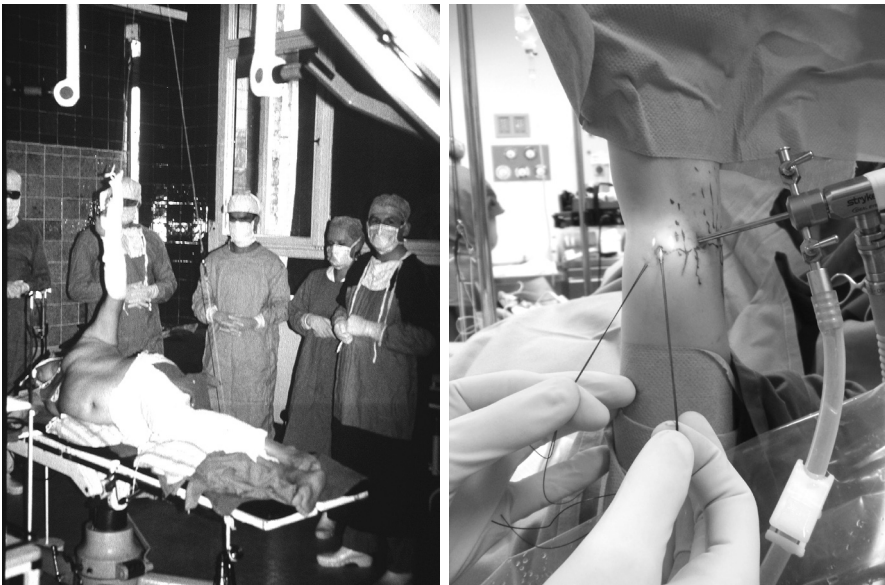
Temat ściśle związany z rozwojem technik mikrochirurgicznych w Klinice i potrzeby pomocy pacjentom po złożonych urazach rąk. Klinika wprowadzała rekonstrukcje nerwów z wykorzystaniem przeszczepów, jak również w związku z prowadzonymi badaniami, wykorzystanie neurotub. Od lat prowadzony jest program pomocy pacjentom z uszkodzeniami splotu ramiennego, poprzez kompleksową diagnostykę oraz leczenie operacyjne z wykorzystaniem najnowszych technik transferów nerwów w obrębie kończyny i transferów pozasplotowych (Ryc. 14-15).

Ryc. 14-15. Operacje splotu ramiennego wykonywane są w Klinice od lat (po lewej), często wykorzystywane są transfery nerwów, w tym przypadku transfer n. międzyżebrowych na nerw mięśniowo-skróny (po prawej)

- chirurgia artroskopowa

W Klinice pod koniec lat osiemdziesiątych prof. Romanowski równoległe z dr. Pawlasm wykonał pierwszą w Polsce artroskopię barku, najczęściej obecnie wykonywaną operację artroskopową w obrębie kończyny górnej (Ryc. 16-17). Pierwsze operacje obejmowały ocenę stawu i odbarczenie przestrzeni podbarkowej, następnie wprowadzano implanty (kotwice) i techniki naprawy obrąbka w niestabilności barku. Wraz z rozwojem umiejętności spektrum operacji rozszerzono o naprawę stożka

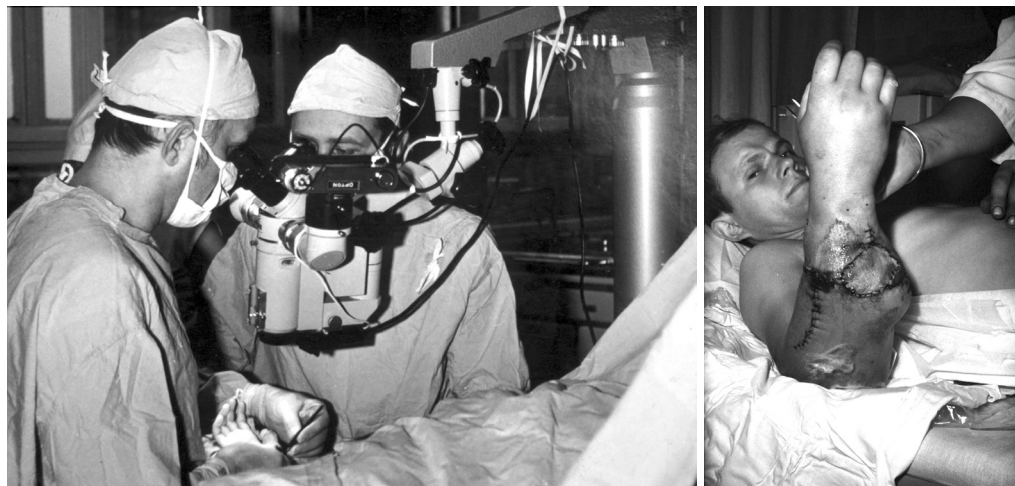

Ryc. 16-17. Pierwsza artroskopia barku (po lewej) oraz obecnie rozwijająca się artroskopia nadgarstka (po prawej)

rotatorów i innych problemów (np. niestabilność stawu barkowo-obojczykowego). Z czasem rozpoczęliśmy operacje łokcia i nadgarstka, włączając w to niewielkie stawy takie jak staw nadgarstkowo-śródręczny kciuka. Obecnie w zależności od potrzeb pacjentów, wykonywane są typowe artroskopie wszystkich stawów kończyny górnej, jak również endoskopia wspomagana odbarczenia nerwów w zespołach uciskowych.

- mikrochirurgia

Mikrochirurgia, jako technika niezbędna w wielu procedurach z zakresu chirurgii ręki. Była dziedziną rozwijaną bardzo dynamicznie począwszy od lat siedemdziesiątych do dziewięćdziesiątych (pierwszy mikroskop operacyjny trafił do Kliniki w 1975 r.). Początkowo dotyczyła leczenia „ręki urazowej” – zespolenia nerwów, naczyń jak również replantacje i rewaskularyzacje (pierwsza replantacja ręki została wykonana przez zespół w 1978 r.) (Ryc. 18-19). Dalsze sukcesy na tym polu

Ryc. 18-19. Pozyskanie mikroskopu operacyjnego dla Kliniki umożliwiło wykonanie pierwszej replantacji ręki

Ryc. 20-21. Wykorzystanie unaczynionych mikrochirurgicznych przeszczepów kostnych: w leczeniu jałowej martwicy głowy kości udowej (po lewej) oraz zakażonego stawu rzekomego piszczeli (po prawej)

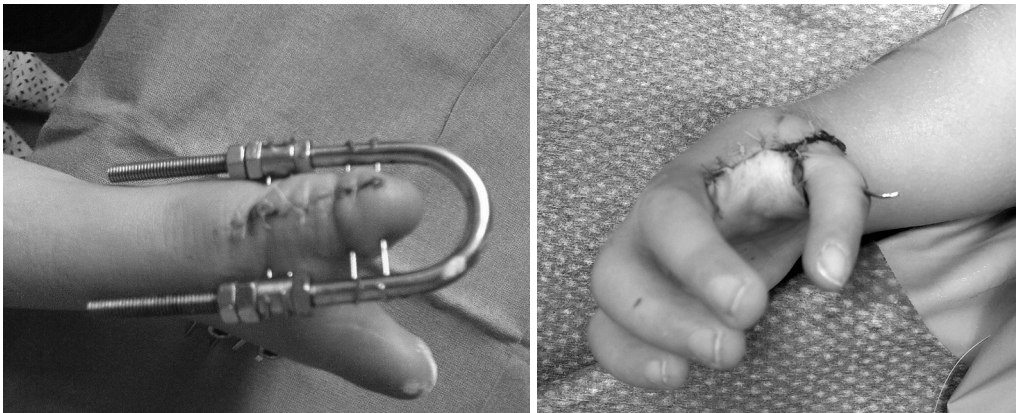

Ryc. 22-23. Mikrochirurgiczne przeniesienie palca ze stopy na amputowany kciuk (po lewej) i historyczne badania funkcjonalne po wygojeniu i zakończeniu usprawniania (po prawej)

zdecydowały o przystąpieniu w 1986 r. do dyżuru replantacyjnego. Techniki mikrochirurgiczne były dalej rozwijane zarówno w zakresie chirurgii nerwów jak również przenoszenia kompleksów tkankowych: strzałki w stawach rzekomych oraz jałowej martwicy głowy kości udowej (Ryc. 20-21), płatów do pokrycia ubytków pourazowych oraz przeniesienia palca ze stopy na rękę w sytuacjach po amputacji kciuka czy wielu palców (Ryc. 22-23).

- wady wrodzone

Od początku działalności Klinika zwracała szczególną uwagę na leczenie dzieci z wadami wrodzonymi rąk. Poczynając od tych najczęstszych, jak polidaktylia czy też palczost, a kończąc na bardziej skomplikowanych – wrodzony brak kości promieniowej lub łokciowej, hipoplazja lub brak kciuka, artrogrypoza. Wykorzystywane

Ryc. 24-25. Wydłużanie palca we wrodzonym niedorozwoju z zastosowaniem autorskiego aparatu prof. Romanowskiego (po lewej), operacja policyzacji wskaziciela we wrodzonym braku kciuka (po prawej)

były techniki dystrakcji tkankowej lub osteogenezy dystrakcyjnej z wykorzystaniem odpowiednich aparatów, w tym autorskim pomysłu prof. Leszka Romanowskiego (Ryc. 24-25). W wielu sytuacjach klinicznych wykonywane były operacje przeniesienia stawu lub paliczków ze stopy, w tym zakresie Klinika może poszczycić się unikatowym w skali światowej materiałem. Potrzeby najmniejszych pacjentów i ich rodziców były impulsem do wydzielenia w 2019 roku specjalistycznego oddziału chirurgii ręki dla dzieci.

- endoprotezoplastyki kończyny górnej

To bardzo dynamicznie rozwijająca się dziedzina ortopedii. W Polsce Klinika była pionierem w endoprotezoplastyce barku, łokcia oraz nadgarstka zarówno pod kątem technicznym, jak również badań naukowych z oceną wyników leczenia pacjentów. Największe doświadczenie dotyczy barku, początek to protezy połowiczne zakładane

Ryc. 26-29. Endoprotezoplastyki w kończynie górnej: odwrócona proteza barku, protezoplastyka stawu nadgarstkowo-śródręcznego kciuka, endoproteza pyrokarbonowa i silikonowa w stawie śródręczno-paliczkowym

w trudnych złamaniach końca bliższego kości ramiennej, później przysły doświadczenia z protezami anatomicznymi całkowitymi w zmianach zwyrodnieniowych, z włączeniem implantów krótkotrzeniowych i kapoplastyk. W ostatnich latach rozwija się endoprotezoplastyka odwrócona. Wyjątkowy materiał dotyczy również protez całkowitych nadgarstka, które w Klinice założono pierwszy raz w Polsce w 2009 roku, tak więc czas obserwacji pacjentów wynosi już 12 lat.

W obrębie drobnych stawów rąk Klinika ma kilkudziesięcioletnie doświadczenie, jak również prowadziła badania nad silikonowymi implantami, zwłaszcza w zmianach zwyrodnieniowych stawów śródrečno-paliczkowych i międzypaliczkowych bliższych w RZS. Od kilkunastu lat wykorzystywane są endoprotezy monopolarne, a od kilku bipolarne w leczeniu zmian zwyrodnieniowych stawu nadgarstkowo-śródręcznego kciuka (Ryc. 26-29)⁶.

Podsumowanie

Wieloletnie doświadczenia kliniczne i badania naukowe są w naszej Klinice podporządkowane jednemu celowi – poprawie jakości życia leczonych pacjentów. Przez ostatnie 50 lat zmieniły się ich oczekiwania, ale wraz z nimi nasze możliwości leczenia. Zadaniem naszego zespołu jest podążanie za aktualnymi trendami, ale równocześnie wytyczanie nowych szlaków dla kolejnych pokoleń szkolących się lekarzy.

Bibliografia:

- Zbiory Kliniki Traumatologii, Ortopedii i Chirurgii Ręki Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. Fotografie i dokumenty.
Nowakowski A., Daroszewski P., Ortopedyczno-Rehabilitacyjny Szpital Kliniczny im. Wiktora Degi Uniwersytetu Medycznego w panoramie historycznej Poznania (1868-2018), Poznań 2019.
Gilbert A., Romanowski L., Czarnecki P., "10 »simple« procedures in hand surgery: FESSH 2009: XIVth Congress of the Federation of European Societies for Surgery of the Hand : instructional course book", Poznań 2009.

Netografia:

- Polskie Towarzystwo Chirurgii Ręki. Historia, <https://www.ptchr.pl/Historia-PTChR.html>, dostęp: 15.10.2021.

⁶ Dokumenty przechowywane...